

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-669980-II-II/MW

00-090 Warszawa   Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 22 827 64 53

Warszawa, dnia 13 lutego 2013 r.

Pan

Andrzej Seremet

Prokurator Generalny

Szanowny Panie Prokuratorze Generalny,

W toku analizy zagadnienia prawnego wskazanego przez wnioskodawcę jednej ze spraw, związanego z realizacją wynikającego z dyspozycji art. 157 § 1 Kodeksu postępowania karnego uprawnienia oskarżonego do otrzymania bezpłatnie jednego uwierzytelnionego odpisu każdego orzeczenia, pismem z dnia 16 września 2011 r. zwróciłam się do Dyrektora Departamentu Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Generalnej z wnioskiem o zajęcie stanowiska - między innymi - odnośnie do dopuszczalności zażalenia na zarządzenie prokuratora w przedmiocie odmowy wydania odpisu orzeczenia w postępowaniu przygotowawczym.

Z datowanej na dzień 28 listopada 2011 r. (sygn. PG VII G 0280/35/11) odpowiedzi Dyrektora Biura Prokuratora Generalnego wynika, że w jego ocenie nie ulega kwestii, iż negatywne rozstrzygnięcie wniosku oskarżonego opartego na przepisie art. 157 § 1 k.p.k. następuje w formie zarządzenia. Niemniej, Dyrektor prezentuje stanowisko, iż na zarządzenie to zażalenie nie przysługuje, ponieważ we wskazanej sytuacji nie znajduje zastosowania art. 159 k.p.k., mający dotyczyć wyłącznie odmowy udostępnienia akt, a zatem instytucji opisanej w art. 156 k.p.k.

W mojej ocenie wykładnia przepisu art. 159 k.p.k. w związku z art. 157 § 1 k.p.k. zaprezentowana przez Dyrektora Departamentu Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Generalnej budzi wątpliwości. Należy bowiem zauważyć, że obie analizowane jednostki redakcyjne są zlokalizowane w rozdziale 17 k.p.k. Jak wynika z jego intytulacji, regulowana tamże problematyka obejmuje kwestie przeglądania akt postępowania i sporządzania z nich odpisów. W tym zbiorczym określeniu mieści się szereg różnych co do formy czynności: przeglądanie akt i sporządzanie z nich odpisów (art. 156 § 1 i 5 k.p.k., art. 157 § 3 k.p.k., w tym szczególny tryb zapoznawania się z aktami postępowania sądowego przez prokuratora, określony w art. 158 k.p.k.),

uzyskiwanie kserokopii (art. 156 § 2 i 5 k.p.k.) i uzyskiwanie uwierzytelnionych odpisów (art. 156 § 3 i 5 k.p.k., art. 157 § 1 i 2 k.p.k.). W istocie zatem rozdział 17 k.p.k. obejmuje nie tyle - na co wydaje się wskazywać mylący tytuł - wyłącznie przeglądanie akt i sporządzanie odpisów, ale - ogólniej - zapoznawanie się z aktami postępowania w różnych formach.

Jedną z form realizacji tak rozumianego „przeglądania” akt jest więc prawo do otrzymania pewnych fragmentów materiałów sprawy (konkretnie: orzeczeń) w postaci uwierzytelnionego odpisu. Innymi słowy, przekazanie uwierzytelnionego odpisu orzeczenia stanowi niewątpliwie formę udostępnienia akt postępowania w rozumieniu art. 159 k.p.k., który w razie negatywnego dla oskarżonego rozstrzygnięcia powinien znaleźć zastosowanie.

Za tym stanowiskiem przemawia również argument *a rubrica*, odnoszący się do systematyki wewnętrznej rozdziału 17 k.p.k. Przepis art. 159 k.p.k. tenże rozdział zamyka, posługując się dodatkowo bardzo szerokim sformułowaniem „na odmowę **udostępnienia akt** w postępowaniu przygotowawczym przysługuje stronom zażalenie”. Dopuszczalność zaskarżenia dotyczy zatem zarządzeń (nie zaś, jak słusznie stwierdza Dyrektor Biura Prokuratora Generalnego, czynności faktycznych) wydanych na podstawie wszystkich przepisów poprzedzających. Stanowisko takie jest *notabene* prezentowane w doktrynie postępowania karnego; jak stwierdza S. Steinborn „Zażalenie na podstawie art. 159 przysługuje (...) również na odmowę wydania stronom i ich przedstawicielom uwierzytelnionych odpisów lub zezwolenia na samodzielne sporządzenie odpisów i kserokopii” (zob. S. Steinborn w: J. Grajewski, L. Paprzycki, S. Steinborn, *Komentarz aktualizowany do art. 1-424 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego*, LEX/el. 2012, teza 2 do art. 159 k.p.k.). Identyczny pogląd prezentują P. Hofmański, E. Sadzik i K. Zgryzek, (zob. P. Hofmański [red.] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I*, Warszawa 2007, s. 724).

Na poziomie systemowym i - szerzej - prawnokonstytucyjnym - należy nadto zauważyć, że zaskarżalność negatywnej dla strony decyzji procesowej opartej na art. 157 § 1 k.p.k. (a wyrażonej w formie zarządzenia) stanowi formę realizacji prawa do obrony. Może ona doznać uszczerbku w szczególności wówczas, gdy zapoznanie się z aktami postępowania (rozumiane jako analiza treści fizycznie dostępnych dokumentów) jest utrudnione, na przykład wtedy, gdy korzystający z tej możliwości jest pozbawiony wolności. Brak możliwości dokonania kontroli instancyjnej prawidłowości zarządzenia wydanego na podstawie art. 157 § 1 k.p.k., przy jednoczesnym fizycznym (materialnym) ograniczeniu dostępu do akt czyni w takich sytuacjach możliwość obrony dalece ograniczoną.

Mając na uwadze to, iż praktyka prokuratorska stosowania art. 159 k.p.k., wyłączająca możliwość wnoszenia zażalenia na zarządzenie o odmowie wydania bezpłatnie jednego

uwiarytelnionego odpisu każdego orzeczenia może stanowić naruszenie prawa do obrony i - w konsekwencji - do rzetelnego postępowania karnego, na podstawie art. 14 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. nr 14 z 2001 r., poz. 147 ze zmianami) uprzejmie proszę Pana Prokuratora Generalnego o przeanalizowanie problemu wykładni art. 159 k.p.k. w omówionym zakresie oraz o poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku i ewentualnie podjętych działaniach.

Łucja Wypary Szwedka

Janusz Fijon